

E L Ő S Z Ó.

(PRAEFATIO.)

Arad-megye és város monografiájának kiadó és szerkesztő bizottsága engem bízott meg 1885. június 29-én azzal a feladattal, hogy e megye és város természeti viszonyainak biológiájáról, — növény- és állatvilágáról —, a monografia fogalmának megfelelően beszámoljak.

Az úttörés nehéz munkáját tűzte elem e feladat, vagyis egy biológiai monografiának a megírását. Az úttörés munkáját: mert helyi monografiáink — úgy az egyes városokról, mint az egész megyékről szólók — tüzetesen csak a történelmi anyaggal foglalkoztak eddig, s így nem nyújthattak útmutatást arra, mikép kellene a természetrajzi monografia biológiai részét korszerűen és fogalmához híven megvalósítani. Nehéz munkát: mert ma még nincsenek oly korszerű magyar műveink, a melyek a magyar flóráról és magyar faunáról általánosságban s a tudomány mai szintjének megfelelően, kellő tájékozást nyújthatnának. Ezek a nehézségek azonban nem csüggesztettek el. Neki fogtam a munkának egész lelkesedéssel és teljes bizalommal.

Azzal eleve is tisztában voltam, hogy a fősúlyt mindennek előtt a biológiai viszonyok kutatására kell fektetni; hogy úgy Arad városának környékét, mint Arad-megye egész területét lehetőleg minden irányban, az év különböző időszakaiban, tervszerűleg be kell járnom; azok növény- és állat-világát megfigyelnem, kipuhatolnom. Arad-megye és város állat- és növényországainak viszonyairól kevés adatunk volt eddig; a mi volt, az is nagy részben töredékes, vagy hibás volt.

Bejártam ezért 1885. óta Arad-megye területét minden főbb pontján, minden főbb időszakban. Több mint 400 kiránduláson kutattam és gyűjtöttem flóráját és faunáját; megfigyeléseket tettem azokról és följegyzéseket.

Következett ezután a gyűjtött és megfigyelt anyag tudományos feldolgozása; a fajok és fajták meghatározása, kritikai megállapítása; az irodalmi adatok egyeztetése és helyesbítése.

De a mikor mindezekkel már tisztában voltam, akkor láttam csak, hogy egész eddig végzett fáradságos munkám nem egyéb, mint azoknak a köveknek összeszerzése és kifaragása, a melyekből a biológiai monografia fölépíthető lesz. Az épület terve hiányzott még; az irányelvek, a melyek abban kifejezést nyerjenek, a mód, a mely szerint az épületet kellő formájúvá tehessem.

Két irányelvet állítottam magam elé mindenekelőtt: egy tisztán tudományost, és egy gyakorlatit. Az egyik elém tűzte, hogy a biológiai monografia tudományos szempontból nézve, hű és kimerítő képét adja a felölelt terület növény- és állatvilágának, azt jellemezze, sajátosságait kiemelve, — és így az utókornak is megbízható tudományos örökül szolgálhasson. A másik szükségszerűvé tette, hogy a tudományos eredményekről igyekezzem lehetőleg úgy számot adni, hogy azok mindenki előtt újra felösmérhetők legyenek; másrészt a tudományos kutatások eredményeiből levonjam a gyakorlati következtetéseket arra, miként bánhatunk észszerűen, saját érdekeink javára az adott természeti viszonyokkal és természeti tárgyakkal.

E két irányelv világossá tette előttem a tárgyalás módját is. Világossá tette először is azt, hogy mindazt, a mire tanulmányaim elegendők, mindazt, a mi a gyakorlati életre különösen fontos, — tüzetesen kell hogy ösmertessem, leírjam és különböztessem úgy, hogy mások is fölismérhessék, mások is kellő tudására juthassanak. Másrészt azt is, hogy mind azt az anyagot, a mely a gyakorlat szempontjából háttérbe szorúl, legalább nem kíván specialisabb részletezést; valamint azt is, a melynek leíró tárgyalására már nem jutott időm, sőt terem sem, enumeratio alakjában vázlatosan kell összeállítanom.

Egyáltalán törekedtem arra, hogy csak a kellően megállapítottat és azt közöljem, a miről személyesen is meggyőződtem. A többi hadd maradjon a jövőendő nemzedék munkásságának fentartva. Fűrkéssze az tovább Arad-megye természetrajzi viszonyait, és fűzzön uj babérokot annak flórájához és faunájához. E monografia érdeme marad az úttörés munkája, valamint az, hogy fölfedezéseivel nevezetessé tette Arad-megye növényvilágát hazánk flórájában, sőt számot tett a tudományban is.

Fogadják e helyen is őszinte köszönetemet mindazok, a kik szívesek voltak engem tanulmányaim végzésében támogatni. Köszönetet kell mondanom különösen az Arad-csanádi egyesült vasutak igazgatóságának, azért a jóindulatért, a melylyel kirándulásaimat megkönnyítette. Őszinte köszönetet kell mondanom főképp *Fahn Vilmos* barátomnak, a borossebesi uradalom volt igazgatójának, a ki kutatásaimat teljes erejével támogatta, bejárhatóvá tette nekem megyénk egész éjszakeletének hegy-völgyeit, sőt önálló észleleteivel is segélyemre volt és számos kirándulásomon velem együtt fáradt.

Köszönettel tartozom továbbá *Fendrich Gusztáv* és *Ajtay Sándor* barátaimnak, a kik készséggel gyűjtötték vidékeiken a fenológiai észleleteket e monografiához.